DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)
den 5 oktober 2006 *

I mål C-368/04,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, som framställts av Verwaltungsgerichtshof (Österrike), genom beslut av den 12 augusti 2004 som inkom till domstolen den 24 augusti 2004, i målet

Transalpine Ölleitung in Österreich GmbH

Planai-Hochwurzen-Bahnen GmbH

Gerlitzen-Kanzelbahn-Touristik GmbH & Co. KG

mot

Finanzlandesdirektion für Tirol

* Rättegångsspråk: tyska.

Finanzlandesdirektion für Steiermark

Finanzlandesdirektion für Kärnten,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Rosas (referent) samt domarna J. Malenovský, S. von Bahr, A. Borg Barthet och U. Lõhmus,

generaladvokat: F.G. Jacobs,
justitiesekreterare: handläggaren K. Sztranc,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 14 september 2005,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Transalpine Ölleitung in Österreich GmbH och Planai-Hochwurzen-Bahnen GmbH, genom W. Arnold, Rechtsanwalt,

— Republiken Österrike, genom H. Dossi, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom V. Kreuschitz och V. Di Bucci, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 29 november 2005 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 88.3 sista meningen EG.

2 Denna begäran har framställts i tre mål mellan i det första målet Transalpine Ölleitung in Österreich GmbH (nedan kallat TAL) och Finanzlandesdirektion für Tirol, i det andra målet Planai-Hochwurzen-Bahnen GmbH (nedan kallat Planai) och Finanzlandesdirektion für Steiermark, och i det tredje målet Gerlitzen-Kanzelbahn-Touristik GmbH & Co. KG (nedan kallat Gerlitzen) och Finanzlandesdirektion für Kärnten angående återbetalning av energiskatter.

Tillämpliga bestämmelser

Gemenskapsrätten

3 I artikel 88.3 EG föreskrivs följande:

"Kommissionen skall underrättas i så god tid att den kan yttra sig om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder. Om den anser att någon sådan plan inte är förenlig med den gemensamma marknaden enligt artikel 87, skall den utan dröjsmål inleda det förfarande som anges i punkt 2. Medlemsstaten i fråga får inte genomföra åtgärden förrän detta förfarande lett till ett slutgiltigt beslut."

4 I rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel [88 EG] (EGT L 83, s. 1) kodifieras de metoder som Europeiska gemenskapernas kommission har utvecklat på området för statligt stöd, i enlighet med domstolens rättspraxis. Förordningen trädde i kraft den 16 april 1999 i enlighet med dess artikel 30.

5 Artikel 14.1 i förordning nr 659/1999 har följande lydelse:

"Vid negativa beslut i fall av olagligt stöd skall kommissionen besluta att den berörda medlemsstaten skall vidta alla nödvändiga åtgärder för att återkräva stödet från mottagaren ... . Kommissionen skall inte återkräva stödet om detta skulle stå i strid med en allmän princip i gemenskapsrätten."

Den nationella rätten

6 Republiken Österrike har, i samband med en skattereform och inom ramen för lag av den 30 april 1996 om strukturella anpassningar (Strukturanpassungsgesetz 1996) (BGBl. I, 201/1996), antagit, offentliggjort och vid samma tillfälle låtit träda i kraft tre lagar, nämligen:

— lag om skatt på elenergi (Elektrizitätsabgabegesetz) (nedan kallad EAG),

— lag om skatt på naturgas (Erdgasabgabegesetz) (nedan kallad EGAG), och

— lag om återbetalning av skatter på energiförbrukning (Energieabgabenvergütungsgestz) (nedan kallad EAVG).

7 Enligt EAG skall leverans och konsumtion av elektricitet beskattas. Enligt 6 § tredje stycket i den lagen skall elleverantören övervältra skatten på mottagaren.

8 I EGAG fastställs motsvarande regler avseende leveranser och konsumtion av naturgas.

9 Enligt EAVG skall en partiell återbetalning göras av energiskatter som tas ut på elenergi och naturgas i enlighet med EAG och EGAG. Enligt 1 § första stycket EAVG skall dessa skatter på begäran återbetalas när de överstiger totalt 0,35 procent av nettovärdet av energikonsumentens produktion. Återbetalningsbeloppet betalas ut efter avdrag med upp till 5 000 ATS (363 euro).

10 Enligt 2 § första stycket EAVG, i dess lydelse enligt lag av den 30 december 1996 om ändring av skattelagstiftningen (Abgabenänderungsgesetz 1996) (BGBl. I, 797/1996), har emellertid endast företag vars huvudsakliga verksamhet bevisats bestå i tillverkning av materiella varor rätt till återbetalning av energiskatter.

Bakgrund till tvisterna vid den nationella domstolen

11 Efter att företag, vars huvudsakliga verksamhet inte utgörs av tillverkning av materiella varor, överklagat beslut att vägra återbetalning av energiskatter till Verfassungsgerichtshof, ställde nämnda domstol tolkningsfrågor till domstolen för att få klarhet i huruvida bestämmelserna i EAVG utgör ett statligt stöd i den mening som avses i artikel 87 EG.

12 I dom av den 8 november 2001 i mål C-143/99, Adria-Wien Pipeline och Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke (REG 2001, s. I-8365), fann domstolen bland annat följande:

"Nationella bestämmelser, som föreskriver partiell återbetalning av energiskatt som tas ut på naturgas och elenergi, men endast till företag vars huvudsakliga verksamhet bevisats bestå i tillverkning av materiella varor, skall anses utgöra statligt stöd i den mening som avses i artikel [87 EG]."

13 Med anledning av denna dom upphävde Verfassungsgerichtshof i dom av den 13 december 2001 (B 2251/97, Sammlung 15450) den nationella myndighetens beslut att neka partiell återbetalning av skatter som uppburits på elenergi.

14 Verfassungsgerichtshof fann att eftersom EAVG inte hade anmälts till kommissionen, kunde myndigheten i fråga inte med stöd av 2 § första stycket i den lagen neka företag, vars huvudsakliga verksamhet inte bestod i tillverkning av materiella varor, återbetalning av energiskatter. Genom att neka sådan återbetalning begick myndigheten ett fel som motsvarar godtyckligt handlande eftersom myndigheten åsidosatt det direkt tillämpliga förbudet i artikel 88.3 sista meningen EG. En sådan rättsstridig tillämpning av lagen kan likställas med avsaknad av lagstiftning, och den innebär därför ett åsidosättande av alla medborgares grundlagsskyddade rätt till likhet inför lagen.

15 Verfassungsgerichtshof grundade sitt avgörande på de nationella domstolarnas skyldighet, som det påminns om i punkt 27 i domen i det ovannämnda målet Adria-Wien Pipeline och Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, att tillförsäkra enskilda att följderna av ett åsidosättande av artikel 88.3 sista meningen EG beaktas fullt ut i enlighet med nationell rätt, såväl vad gäller giltigheten av de rättsakter som har antagits för att genomföra stödåtgärderna, som vad gäller återbetalning av det finansiella stöd som beviljats i strid med denna bestämmelse eller med eventuella interimistiska beslut.

16 Genom skrivelse av den 6 december 2001 begärde kommissionen information om EAVG från de österrikiska myndigheterna. Efter utväxling av skrivelser och rådfrågningar antog kommissionen den 22 maj 2002 beslut K(2002) 1890 slutlig avseende statligt stöd nr NN 165/2001 (EGT C 164, s. 4) (nedan kallat beslutet av

den 22 maj 2002). Eftersom den österrikiska lagen senare ändrades, preciserade kommissionen att den undersökte stödåtgärden för perioden mellan den 1 juni 1996 och den 31 december 2001. Beslutet har följande lydelse:

"Kommissionen beklagar att Österrike har beslutat om statligt stöd i strid med artikel 88.3 EG.

Den anser emellertid, mot bakgrund av det ovan anförda, att detta stöd är förenligt med artikel 87.3 c EG och artikel 87.4 c i EKSG-fördraget."

17 Republiken Österrike ändrade, för att rätta sig efter domen i det ovannämnda målet Adria-Wien Pipeline och Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, EAVG genom federal lag nr 158/2002. I 6 § i den lagen föreskrivs att från och med 1 januari 2002 skall alla företag ha rätt till återbetalning av skatter på naturgas och elenergi när beloppen för dessa skatter överstiger 0,35 procent av nettovärdet av företagens produktion.

18 Genom beslut 2005/565/EG av den 9 mars 2004 om den stödordning som Österrike har genomfört när det gäller återbetalning av energiskatt för naturgas och elektricitet under åren 2002 och 2003 (EUT L 190, 2005, s. 13) ansåg kommissionen att en tröskel om 0,35 procent av nettovärdet av företagens tillverkning gynnade dem med stor energiförbrukning. Kommissionen fann, beträffande de företag på vilka EAVG inte var tillämplig före den 31 december 2001, att stödsystemet var oförenligt med gemenskapsramarna för statligt stöd till miljöskydd samt med andra

undantag som föreskrivs i artikel 87.2 och 87.3 EG. Kommissionen kom till samma slutsats, särskilt med avseende på en annan bestämmelse i de nämnda gemenskapsramarna, beträffande de företag på vilka lagen var tillämplig redan före den 31 december 2001.

19 Kommissionen beslutade, med beaktande av möjligheten att formuleringen i domstolens svar på den andra frågan i domen i det ovannämnda målet Adria-Wien Pipeline och Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke har lett till att vissa mottagare i god tro har utgått ifrån att de omtvistade nationella åtgärder som prövats av en nationell domare skulle upphöra att vara selektiva och därför inte längre skulle utgöra något statligt stöd om de utvidgades till att gälla andra sektorer än sektorn för tillverkning av materiella varor, och mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i det aktuella fallet, att det skulle strida mot principen om skydd för berättigade förväntningar att återkräva stödet. Kommissionen ansåg dessutom att stödet inte borde återkrävas enligt artikel 14 i förordning (EG) nr 659/1999.

20 Som svar på domstolens fråga under det skriftliga förfarandet i förevarande mål om varför tröskeln om 0,35 procent inte hade beaktats i beslutet av den 22 maj 2002, hänvisade kommissionen till punkt 3 stycke 3 i beslutet som har följande lydelse:

"Enligt kommissionen är selektiviteten redan fastställd genom att endast företag vars huvudsakliga verksamhet bevisats bestå i tillverkning av materiella varor har rätt till ifrågavarande åtgärd. Därför prövar kommissionen inte frågan huruvida andra delar av den nationella stödåtgärden, och särskilt tröskeln om 0,35 procent, även medför att åtgärden är selektiv."

Tvisterna i målen vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

21 Företaget TAL, den första klaganden i målet vid den nationella domstolen, är verksamt inom byggande och drift av transportledningar för olja. TAL överklagade till Verfassungsgerichtshof tre beslut av Finanzlandesdirektion für Tirol om att efter omprövning inte ändra besluten att inte återbetala energiskatt för åren 1996, 1997, och 1998. Verfassungsgerichtshof upphävde dessa beslut genom tre domar av den 13 december 2001 och hänvisade i domskälen till domen i målet B 2251/97 som hade meddelats samma dag till följd av domen i det ovannämnda målet Adria-Wien Pipeline och Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke.

22 Finanzlandesdirektion für Tirol fattade den 15 november 2002 ett nytt beslut avseende de tre begärandena om omprövning. Med åberopande av den nya faktiska och rättsliga situation som förelåg efter beslutet av den 22 maj 2002, enligt vilket stödet var förenligt med EG-fördraget, ansåg Finanzlandesdirektion sig inte längre vara bunden av Verfassungsgerichtshofs avgörande och ändrade därför efter omprövning inte sitt beslut. TAL överklagade det sistnämnda beslutet vid den hänskjutande domstolen.

23 Företaget Planai, den andra klaganden i målet vid den nationella domstolen, är verksamt inom bergbanebranschen. Vid Verfassungsgerichtshof överklagade företaget ett beslut av Finanzlandesdirektion für Steiermark att efter omprövning inte ändra beslutet att inte återbetala energiskatten för åren 1996 och 1997. Verfassungsgerichtshof upphävde det beslutet genom dom av den 13 december 2001 och hänvisade i domskälen till domen i det ovannämnda målet B 2251/97.

24 Efter det att detta beslut hade upphävts fattade Finanzlandesdirektion für Steiermark ett nytt beslut den 17 juli 2002. I det nya beslutet beaktades beslutet av den 22 maj 2002, enligt vilket stödet är förenligt med fördraget, och det betonades att det

sistnämnda beslutet hade en retroaktiv verkan för den period som avsågs i den ursprungliga ansökan. Finanzlandesdirektion für Steiermark ändrade därför inte sitt ursprungliga beslut.

25 Planai överklagade beslutet vid Verfassungsgerichtshof, men det överklagandet avvisades den 12 december 2002 (B 1348/02, Sammlung 16771), eftersom det inte förelåg någon uppenbart felaktig tillämpning av lagen, vilken skulle ha gjort Verfassungsgerichtshof behörig att pröva målet. Verfassungsgerichtshof fann bland annat följande:

"Sedan kommissionens beslut av den 22 maj 2002 kan Verfassungsgerichtshof utgå från att genomförandeförbudet i artikel 88.3 EG (tidigare artikel 93.3 i EG-fördraget) åtminstone inte längre utgör ett uppenbart hinder mot tillämpningen av 2 § första stycket EAVG. Därför kunde också Finanzlandesdirektion tillämpa denna bestämmelse i möjlig utsträckning.

Verfassungsgerichtshof behöver endast pröva frågan huruvida kommissionens beslut — som Planai har gjort gällande — utgör ett åsidosättande av gemenskapsrätten, om detta åsidosättande är uppenbart, det vill säga om det kan fastställas utan vidare övervägande ... eller om det skulle vara nödvändigt att pröva det ur ett konstitutionellt perspektiv. Detta är emellertid inte fallet, även mot bakgrund av EG-domstolens dom av den 21 november 1991 i mål C-354/90, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires et Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon (REG 1991, s. I-5505; svensk specialutgåva, volym 11, s. I-463), som visserligen behandlade frågan om konsekvenserna av att underlåta att göra en anmälan till kommissionen men inte frågan huruvida ett uttryckligt retroaktivt godkännande av stödet från kommissionen är tillåtet."

26 Verfassungsgerichtshof överlämnade överklagandet till Verwaltungsgerichtshof, till följd av en begäran härom från Planai.

27 Företaget Gerlitzen, den tredje klaganden i målet vid den nationella domstolen, är också verksamt inom bergbanebranschen. Företaget har vid Verfassungsgerichtshof överklagat ett beslut av Finanzlandesdirektion für Kärnten, av den 29 oktober 2002, om att efter omprövning inte ändra beslutet att inte återbetala energiskatten för åren 1999–till 2001. Detta överklagande avslogs den 12 december 2002, genom en dom som hänvisar till domskälen i domen av samma datum i det ovannämnda målet B 1348/02. Verfassungsgerichtshof överlämnade överklagandet till Verwaltungsgerichtshof, till följd av en begäran härom från Gerlitzen.

28 Verwaltungsgerichtshof undrar dels vilka följderna är av beslutet av den 22 maj 2002 på de tre företagens överklaganden vid den nationella domstolen, då detta beslut uttryckligen avser en period före dess antagande, dels om förbudet mot genomförande av stödåtgärder som föreskrivs i artikel 88.3 EG skall beaktas efter detta beslut.

29 Verwaltungsgerichtshof undrar särskilt om datumen för ansökningarna om återbetalning eller datumen då den administrativa myndigheten fattade beslut med avseende på dessa ansökningar är av betydelse i detta hänseende. Den betonar att de två första klagandena vid den nationella domstolen framställde sina ansökningar före beslutet av den 22 maj 2002, medan den tredje klaganden framställde sin ansökan efter detta beslut.

30 Verwaltungsgerichtshof anser att domstolens dom av den 21 oktober 2003 i de förenade målen C-261/01 och C-262/01, Van Calster m.fl. (REG 2003, s. I-12249), punkterna 53 och följande punkter samt punkt 73) skulle kunna tolkas så, att ett positivt beslut från kommissionen inte kan medföra att ett stödsystem som verkställts i strid med artikel 88.3 EG görs rättsenligt.

31 Verwaltungsgerichtshof påpekar emellertid att de faktiska omständigheterna i de ovannämnda förenade målen Van Calster m.fl. skiljer sig från de omständigheter som är föremål för omprövning i målen vid den nationella domstolen. I dessa mål visar den omständigheten att återbetalning görs selektivt att det föreligger stöd. Detta medför att ett beviljande av återbetalning även till företag som inte har gynnats därav enligt den nationella lagstiftningen för att återupprätta en situation som är förenlig med gemenskapsrätten endast utgör en av de möjligheter som syftar till att undvika förekomsten av ett rättsstridigt stöd eller att säkerställa att förbudet mot genomförande av stödåtgärder åtföljs. Dessutom gällde omständigheterna i de ovannämnda förenade målen Van Calster m.fl. en situation på vilken förordning nr 659/1999 ännu inte var tillämplig. Slutligen hade i de ovannämnda förenade målen Van Calster m.fl. den retroaktiva verkan av bestämmelsen som den belgiska lagstiftaren beslutat om inte gjorts gällande under förfarandet vid kommissionen, medan kommissionen i de aktuella målen vid den nationella domstolen undersökte en period i det förflutna och fann att åtgärden var förenlig med den gemensamma marknaden.

32 Mot denna bakgrund beslutade Verwaltungsgerichtshof att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

"1) Utgör genomförandeförbudet enligt artikel 88.3 EG hinder mot tillämpningen av en nationell lagbestämmelse som innebär att företag vars huvudsakliga verksamhet inte bevisligen består i tillverkning av materiella varor inte kan erhålla återbetalning av energiskatter, och som därför skall anses utgöra ett statligt stöd i den mening som avses i artikel 87 EG, även då kommissionen inte fått någon anmälan om denna bestämmelse innan den trädde i kraft, men då kommissionen enligt artikel 87.3 EG har fastställt att denna åtgärd var förenlig med den gemensamma marknaden vad beträffar en tidigare tidsperiod, och då ansökan om återbetalning avser skatter som avser denna period?

2) Om fråga 1 besvaras jakande:

Kräver genomförandeförbudet i ett sådant fall återbetalning även i de fall då tjänsteföretag har ingett ansökningar efter att kommissionens beslut meddelades avseende referensperioder före denna tidpunkt?"

Prövning av tolkningsfrågorna

33 Den hänskjutande domstolen har ställt dessa frågor för att få klarhet i, först, huruvida artikel 88.3 EG skall tolkas så, att den ålägger nationella domstolar att inte tillämpa en lag som utestänger vissa företag från möjligheten till partiell återbetalning av en energiskatt — en åtgärd som kan utgöra ett statligt stöd och som inte har anmälts — även efter det att kommissionen, med avseende på den period som begäran om återbetalning avsåg, funnit att stödet var förenligt med den gemensamma marknaden i enlighet med artikel 87.3 EG. I detta sammanhang undrar den hänskjutande domstolen för det andra om det datum då företaget ansökte om återbetalning är en omständighet av betydelse.

34 Det skall inledningsvis, för att besvara ett spörsmål som den hänskjutande domstolen har tagit upp i sitt beslut, preciseras att i den utsträckning som förordning nr 659/1999 innehåller processuella regler skall dessa tillämpas på alla administrativa förfaranden beträffande statligt stöd som hade anhängiggjorts vid kommissionen vid tidpunkten för ikraftträdandet av förordning nr 659/1999, det vill säga den 16 april 1999 (dom av den 6 oktober 2005 i mål C-276/03 P, Scott mot kommissionen, REG 2005, s. I-8437, som underförstått fastställer förstainstansrättens dom av den 10 april 2003 i mål T-366/00, Scott mot kommissionen, REG 2003, s. II-1763, punkt 52).

35 Det följer emellertid av andra skälet och samtliga bestämmelser i förordning nr 659/1999 att denna utgör en kodifiering av kommissionens praxis på området för statligt stöd och inte innehåller någon bestämmelse rörande nationella domstolars behörighet och skyldigheter, vilket fortfarande följer av fördragets bestämmelser, såsom dessa tolkas av domstolen.

36 Det skall i detta hänseende först påminnas om att det är kommissionen och de nationella domstolarna som skall utöva kontroll av statligt stöd i enlighet med artikel 88 EG och domstolens rättspraxis på området.

37 Det är utrett att inom ramen för kontrollen av att medlemsstaterna fullgör de skyldigheter som åligger dem enligt artiklarna 87 EG och 88 EG, innehar de nationella domstolarna och kommissionen olika och kompletterande roller (se dom av den 11 juli 1996 i mål C-39/94, SFEI m.fl., REG 1996, s. I-3547, punkt 41, och domen i de ovannämnda förenade målen Van Calster m.fl., punkt 74).

38 Medan uppgiften att bedöma huruvida stödåtgärder är förenliga med den gemensamma marknaden omfattas av den exklusiva behörighet som tillkommer kommissionen, vars beslut kan prövas av gemenskapsdomstolen, säkerställer de nationella domstolarna skyddet för enskildas rättigheter vid åsidosättande av den skyldighet att i förväg anmäla statligt stöd till kommissionen som föreskrivs i artikel 88.3 EG (domen i de ovannämnda förenade målen Van Calster m.fl., punkt 75).

39 För att kunna bedöma huruvida en statlig åtgärd har vidtagits i strid med artikel 88.3 EG kan en nationell domstol bli tvungen att tolka begreppet statligt stöd i artikel 87.1 EG (dom av den 15 juli 2004 i mål C-345/02, Pearle m.fl., REG 2004, s. I-7139,

punkt 31). Det ankommer därför på en nationell domstol att bland annat kontrollera om åtgärden i fråga är fördelaktig och selektiv, det vill säga om den gynnar vissa företag eller vissa producenter i den mening som avses i artikel 87.1 EG.

40 Det skall för det andra erinras om att en stödåtgärd i den mening som avses i artikel 87.1 EG som har genomförts utan att de skyldigheter som avses i artikel 88.3 EG har fullgjorts, är olaglig (se domen i det ovannämnda målet Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires et Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, punkt 17, och dom av den 27 oktober 2005 i de förenade målen C-266/04–C-270/04, C-276/04 och C-321/04–C-325/04, Distribution Casino France m.fl., REG 2005, s. I-9481, punkt 30, se även definitionen av olagligt stöd i artikel 1 f i förordning nr 659/1999).

41 Ett beslut av kommissionen att en stödåtgärd som inte anmälts är förenlig med den gemensamma marknaden innebär inte att rättsakter om genomförande — som när de antogs var ogiltiga på grund av att det förbud som anges i artikel 88.3 sista meningen EG åsidosatts — blir giltiga i efterhand, eftersom den direkta effekten av artikel 88.3 sista meningen EG i annat fall skulle inskränkas och enskildas intressen, vilka det är de nationella domstolarnas uppgift att säkerställa, skulle åsidosättas. Varje annan tolkning skulle leda till att ett åsidosättande från den berörda medlemsstatens sida av denna bestämmelse skulle kunna löna sig, och detta skulle beröva denna bestämmelse dess ändamålsenliga verkan (se domen i det ovannämnda målet Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires och Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, punkt 16, och domen i de ovannämna förenade målen Van Calster m.fl., punkt 63).

42 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 50 i sitt förslag till avgörande finner domstolen nämligen att om underlåtenheten att iaktta artikel 88.3 EG för en viss stödplan, oavsett om stödplanen var förenlig med den gemensamma marknaden eller ej, inte medförde någon större risk eller någon strängare sanktionsåtgärd än vad som är fallet om denna bestämmelse iakttas, skulle medlemsstaternas incitament att anmäla och avvakta ett beslut om förenligheten minskas kraftigt. Detta skulle i sin tur innebära att kommissionens kontrollmöjligheter minskade i motsvarande mån.

43 Det är i detta avseende av föga betydelse att det i ett beslut av kommissionen preciseras att den har grundat sin bedömning av stödet i fråga på en period som föregick beslutet, såsom är fallet med beslutet av den 22 maj 2002, som är i råga i målen vid den nationella domstolen.

44 Såsom det har erinrats om i punkt 38 i förevarande dom, åligger det de nationella domstolarna att säkerställa skyddet för enskildas rättigheter vid åsidosättande från de nationella myndigheternas sida av förbudet mot att genomföra stödet innan kommissionen fattat ett beslut om beviljande av stöden.

45 I den bemärkelsen, och då det saknas gemenskapsrättsliga bestämmelser på området, ankommer det således på varje medlemsstat att i sin interna rättsordning fastställa vilka domstolar som är behöriga och vilka förfaranden som gäller för att väcka talan för att tillvarata rättigheter som för enskilda följer av gemenskapsrätten, under förutsättning att dessa förfaranden inte är mindre förmånliga än dem som avser rättigheter som grundar sig på den nationella rättsordningen (likvärdighetsprincipen) eller gör det i praktiken omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som följer av gemenskapsrätten (effektivitetsprincipen) (se dom av den 12 september 2006 i mål C-300/04, Eman och Sevinger, REG 2006, s. I-8055 punkt 67, och dom av den 19 september 2006 i de förenade målen C-392/04 och C-422/04, i-21 Germany och Arcor, REG 2006, s. I-8559, punkt 57).

46 I enlighet med de rättsmedel som föreskrivs i den nationella rätten kan en ansökan om interimistiska åtgärder, exempelvis om inhibition av den ifrågavarande åtgärden, ges in till en nationell domstol i syfte att skydda de enskildas intressen, och särskilt skydda de parter som påverkas av den snedvridning av konkurrensen som följer av att det olagliga stödet beviljades (se domen i det ovannämnda målet SFEI m.fl., punkt 52)

47 Domstolen har för övrigt funnit att de nationella domstolarna skall säkerställa att enskilda som kan göra gällande ett åsidosättande av anmälningsskyldigheten också kan utverka samtliga de konsekvenser som är en följd av detta åsidosättande enligt den nationella rätten, i fråga om såväl giltigheten av de rättsakter genom vilka stödet genomförts som återkrav på de ekonomiska stöd som beviljats i strid med denna bestämmelse, eller eventuella interimistiska åtgärder (domen i det ovannämnda målet Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires och Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, punkt 12, domen i det ovannämnda målet Adria-Wien Pipeline och Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, punkterna 26 och 27, domen i de ovannämnda förenade målen Van Calster m.fl., punkt 64, och dom av den 21 juli 2005 i mål C-71/04, Xunta de Galicia, REG 2005, s. I-7419, punkt 50).

48 Den nationella domstolen skall vid sin prövning säkerställa enskildas intressen. Den skall emellertid även fullt ut beakta gemenskapsintresset (se, analogt, dom av den 20 september 1990 i mål C-5/89, kommissionen mot Tyskland, REG 1990, s. I-3437, punkt 19; svensk specialutgåva, volym 10, s. I-499).

49 Beträffande partiell återbetalning av en skatt som utgör en olaglig stödåtgärd därför att den beviljats utan att anmälningsskyldigheten fullgjorts, är det inte förenligt med gemenskapsintresset att besluta om sådan återbetalning till förmån för andra företag om ett sådant beslut medför att kretsen av stödmottagare utvidgas, vilket skulle öka stödets effekter i stället för att upphäva dessa (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 juni 2006 i de förenade målen C-393/04 och C-41/05, Air Liquide Industries Belgium, REG 2006, s. I-5293, punkt 45).

50 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 74 i sitt förslag till avgörande måste de nationella domstolarna se till att de åtgärder för avhjälpande som de beviljar verkligen upphäver effekterna av det stöd som beviljas i strid med artikel 88.3 EG och inte bara utvidgar det till en än större krets av stödmottagare.

51 Det skall för övrigt påpekas att i målen vid den nationella domstolen kan ansökningarna om beviljande av den olagliga stödåtgärden, nämligen partiell återbetalning av energiskatter, likställas med ansökningarna om partiell skattebefrielse. Det följer emellertid av rättspraxis att den som är skyldig att utge en skatt inte kan undandra sig betalningsskyldighet genom att göra gällande att en befrielse som är riktad till andra personer utgör ett statligt stöd (se dom av den 20 september 2001 i mål C-390/98, Banks, REG 2001, s. I-6117, punkt 80, och av den 13 juni 2002 i de förenade målen C-430/99 och C-431/99, Sea-Land Service och Nedlloyd Lijnen, REG 2002, s. I-5235, punkt 47, samt domen i de ovannämnda förenade målen Distribution Casino France m.fl, punkt 42, och domen i de ovannämnda förenade målen Air Liquide Industries Belgium, punkt 43).

52 Då den hänskjutande domstolen har att ta ställning till den omtvistade åtgärden för att kontrollera om den omfattades av begreppet stöd som avses i artikel 87.1 EG, torde den i princip inneha uppgifter som gör att den kan bedöma huruvida den åtgärd som den avser att vidta kommer att säkerställa enskildas rättigheter genom att neutralisera stödets effekter för konkurrenter till de företag som gynnas av stödet, samtidigt som domstolen beaktar gemenskapsrätten fullt ut och undviker att vidta en åtgärd som har som enda effekt att utvidga kretsen av stödmottagare.

53 Den andra frågan som den hänskjutande domstolen har ställt rör en situation i vilken, såsom i målet vid den nationella domstolen mellan företaget Gerlitzen och Finanzlandesdirektion für Kärnten, en ansökan om partiell återbetalning av en energiskatt, vilken utgör en olaglig stödåtgärd eftersom den inte har anmälts, har gjorts efter det att kommissionen beslutat att stödet är förenligt med den gemensamma marknaden.

54 Såsom det har erinrats om i punkterna 41 och 42 i förevarande dom har beslutet av den 22 maj 2002, som förklarar att ett statligt stöd är förenligt med den gemensamma marknaden, inte till följd att rättsakter om genomförande av stödet i efterhand blir giltiga, då rättsakterna när de antogs var ogiltiga på grund av att det förbud som föreskrivs i artikel 88.3 sista meningen EG åsidosatts.

55 Av detta följer att det har föga betydelse huruvida en ansökan getts in före eller efter kommissionens beslut att förklara stödet förenligt med den gemensamma marknaden, så snart denna ansökan står i samband med den olagliga situation som följer av att stödet inte anmälts.

56 I enlighet med de möjligheter och rättsmedel som föreskrivs i nationell rätt kan en nationell domstol, beroende på de föreliggande omständigheterna, vara tvungen att besluta om återkrav av ett olagligt stöd hos dess mottagare, även om kommissionen därefter har förklarat att stödet är förenligt med den gemensamma marknaden. En nationell domstol kan på samma sätt ha att pröva en talan om skadestånd där käranden gör gällande en skada som orsakats av att stödåtgärden är olaglig.

57 Vid denna prövning skall den nationella domstolen se till att enskildas intressen säkerställs. Den skall även fullt ut beakta gemenskapsintresset, och särskilt se till att den inte meddelar ett avgörande vars enda effekt är att utvidga kretsen av stödmottagare.

58 Mot bakgrund av det ovan anförda skall tolkningsfrågorna besvaras så, att artikel 88.3 sista meningen EG skall tolkas så, att det åligger de nationella domstolarna att säkerställa enskildas rättigheter vid ett eventuellt åsidosättande från de nationella myndigheternas sida av förbudet mot att genomföra stöd innan kommissionen fattat beslut om beviljande av stödet. De nationella domstolarna skall därvid fullt ut beakta gemenskapsintresset, och inte vidta åtgärder vars enda effekt är att utvidga kretsen av stödmottagare.

59 Eftersom ett beslut av kommissionen att förklara ett stöd som inte anmälts förenligt med den gemensamma marknaden inte har till följd att rättsakter om genomförande av stödet i efterhand blir giltiga, då rättsakterna var ogiltiga på grund av att det förbud som föreskrivs i artikel 88.3 sista meningen EG åsidosatts, har det föga betydelse huruvida en ansökan getts in före eller efter kommissionens beslut att förklara stödet förenligt med den gemensamma marknaden, så snart denna ansökan står i samband med den olagliga situation som följer av att stödet inte anmälts.

Rättegångskostnader

60 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Artikel 88.3 sista meningen EG skall tolkas så, att det åligger de nationella domstolarna att säkerställa enskildas rättigheter vid ett eventuellt åsidosättande från de nationella myndigheternas sida av förbudet mot att genomföra stöd innan Europeiska gemenskapernas kommission fattat beslut om beviljande av stödet. De nationella domstolarna skall därvid fullt ut beakta gemenskapsintresset, och inte vidta åtgärder vars enda effekt är att utvidga kretsen av stödmottagare.

Eftersom ett beslut av Europeiska gemenskapernas kommission att förklara ett stöd som inte anmälts förenligt med den gemensamma marknaden inte har till följd att rättsakter om genomförande av stödet i efterhand blir giltiga, då rättsakterna var ogiltiga på grund av att det förbud som föreskrivs i artikel 88.3 sista meningen EG åsidosatts, har det föga betydelse huruvida en ansökan getts in före eller efter kommissionens beslut att förklara stödet förenligt med den gemensamma marknaden, så snart denna ansökan står i samband med den olagliga situation som följer av att stödet inte anmälts.

Underskrifter